

# การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย<sup>1\*</sup>

## Development of experiential learning activities to enhance the public mind of high school students

บุญมา เวียงคำ<sup>1</sup>

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสนอ ภิรมจิตร์ผ่อง<sup>2</sup>

<sup>1</sup>นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏ

อุบลราชธานี

<sup>2</sup>สาขาวิทยุทธศาสตร์การพัฒนามุมภาค มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

### บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยพบว่า 1) ลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร, เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง, สร้างความรู้โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกลุ่มและสังคมรอบข้าง, เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเสียสละเพื่อส่วนรวม, มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม, เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล 2) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลักการจุดมุ่งหมายเนื้อหา การจัดกิจกรรม มี 5 ขั้นตอนได้แก่ การให้ความรู้และสร้างความตระหนัก,

---

<sup>1\*</sup> บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”

การสร้างเสริมความรู้, การสร้างผลงาน, การนำเสนอผลงานและการประยุกต์ใช้, การประเมินผลและการสะท้อนกลับ การวัดผลประเมินผล 3) ประสิทธิภาพ ของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ .765 นักเรียนมีความก้าวหน้าร้อยละ 76.50 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

**คำสำคัญ:** การเรียนรู้เชิงประสบการณ์, จิตสาธารณะ

## ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the important characteristics of experiential learning activities to enhance the public mind of high school students, 2) to develop Model the experiential learning activities to enhance the public mind of high school students, 3) to study the effectiveness of the experiential learning activities Model to enhance the public mind of high school students, and 4) to study the satisfaction of the students on the experiential learning activities to enhance the public mind of high school students. The Results were found as follow:

The important characteristics of experimental learning are as follows: 1) supplementary activities not based on content, 2) learning by real practices and situations, 3) creating new knowledge through exchanging experiences from group and society, 4) activities that promote the expression of the behavior of public sacrifice, 5) activities involving social institutions, 6) learning from a variety of learning sources both inside and outside the classroom, and 7) students participated in the evaluation in order to apply in their self-development.

The development of experiential learning activities consists of 5 components: principle, aim, content, implementation (including 5 stages: 1) Knowledge and Awareness (KA). 2) Enhancement (E), 3) Construction (C), 4) Presentation and Application (PA), and 5) Assessment and Reflection (AR)), and measurement and evaluation.

The effective index (E.I.) of experiential learning activities was .765, which means that the students have advanced their learning at 76.50 percent.

The student satisfaction on the experiential learning activities had an average of 4.68 at the highest level.

**Keywords:** Experiential learning, Public mind

## บทนำ

โลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วความเจริญของเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง กระแสความเจริญนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทย เกิดการปรับตัว มีการแข่งขันเอารอดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น ขาดคุณธรรมจริยธรรมที่ดีงามโดยมีความโน้มเอียงไปนิยมวัตถุมากขึ้นมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องมากกว่าส่วนรวม ซึ่งเป็นการขาดจิตสาธารณะของคนในชาติ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ 2552 : บทนำ) การขาดจิตสาธารณะนำมาซึ่งการทำลายสาธารณะสมบัติ เกิดความเสียหายต่อบุคคล สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งหมดนี้เป็นผลมาจากการศึกษาที่ไม่ฝึกพลังพอที่จะสร้างจิตสำนึกสาธารณะได้ เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นตำราเป็นที่ตั้งโดยไม่ได้เรียนรู้วิถีชีวิตของคนในสังคมด้านศีลธรรมจริยธรรมและวิถีประชาธิปไตยเป็นพื้นฐาน (ประเวศ วะสี 2549 : 21 – 22) จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองดีเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและมีประโยชน์ต่อสังคม บุคคลที่มีจิตสาธารณะมีการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคม เสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมตลอดจนช่วยเหลือคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ดูแลรักษาสาธารณะสมบัติส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เคารพสิทธิของผู้อื่น (ชาย โพธิ์สีตา และคณะ 2540 : 14 – 15)

การสร้างจิตสาธารณะให้แก่คนในชาติจึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ความพยายามในการเสริมสร้างจิตสาธารณะให้เกิดในสังคมไทยปัจจุบัน มีปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) ซึ่งให้เห็นจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมไทย แนวการพัฒนาคนดังกล่าวมุ่งเตรียมเด็กและเยาวชนไทยให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดีงามมีจิตสาธารณะ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554 : 41-42) และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเสริมสร้างผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย อยู่กับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความสมดุลทั้งร่างกาย ความรู้ คุณธรรมและกำหนดให้จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 1 ใน 8 ข้อที่สถานศึกษาต้องเน้นโดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้นักเรียนทำกิจกรรมสาธารณะรวม 165 ชั่วโมง (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 1-3)

หลักการของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยทำกิจกรรมร่วมกัน นำสิ่งที่เกิดขึ้นมาพิจารณาร่วมกันสร้างองค์ความรู้ใหม่แล้วนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับ

สถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป (ทิศนา แชมมณี 2552 : 131) จากการศึกษาเอกสารงานวิจัย พบว่าการเรียนรู้เชิงประสบการณ์สามารถพัฒนาทักษะทางจริยธรรมได้หลายด้าน เช่นการพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ เจตคติ ความรับผิดชอบ (กิตติคม คาวีรัตน์ 2553 : 225) ซึ่งสอดคล้องกับจิราพร วัฒนศรีสิน (2547 : 210) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อเป็นวิธีการที่เหมาะสมเพราะเป็นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในการทำงานร่วมกับกลุ่มหรือบุคคลอื่นมีการตัดสินใจเลือกแนวทางการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางจริยธรรมและพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้เรียน

จากหลักการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และความสำคัญของจิตสาธณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะเป็นทั้งนโยบายและความจำเป็นของสังคมไทย ผู้วิจัยเป็นครูสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะได้เป็นแนวทางให้ครูและบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำไปพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นต่อไป

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### ประชากร

ระยะที่1การวิเคราะห์และออกแบบ ประชากร ได้แก่ ครูจำนวน 24,356 คน และนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 164,972 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในกลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่างประกอบด้วยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 เขต 29 เขต 31 เขต 32 เขต 33

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูจำนวน 335 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 379 คนได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (สมบัติ ท้ายเรือคำ 2551 : 57)

ระยะที่ 2 การพัฒนาประชากรแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่

2.1 ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ( Key Informants) จำนวน 36 คน

กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญระดับบุคคล ได้แก่ พระภิกษุระดับ เจ้าคณะตำบล ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ครูสอนวิชาสังคมศึกษา ผู้นำชุมชน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 36 คน ได้มาโดยการกำหนด แบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรทั้งหมด

2.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษานำร่อง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน กันทรารมณ ที่มึคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 9 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยต่ำกว่า เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 1ห้องเรียน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายใช้ห้องเรียนเป็น หน่วยการสุ่ม

ระยะที่ 3 การนำไปใช้และประเมินผล ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 9 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5ที่มีคะแนนจิตสาธารณะเฉลี่ยต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 50 ลงมา จำนวน 1 ห้องเรียน 40 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายใช้ห้องเรียน เป็นกลุ่มการสุ่ม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (1) ขั้นการให้ความรู้และสร้างความตระหนัก (Knowledge and Awareness : KA)

(2) ขั้นการสร้างเสริมความรู้ (Enhancement : E) (3) ขั้นการสร้างผลงาน (Construction : C) (4) ขั้นการนำเสนอผลงานและการประยุกต์ใช้ (Presentation and Application : PA) (5) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Assessment and Reflection : AR)

3. แบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 36 ข้อ ลักษณะคำถามแต่ละข้อเป็นสถานการณ์สั้น ๆ ที่นักเรียนพบเห็นในชีวิตประจำวัน โดยให้นักเรียนพิจารณาว่ามีความคิดเห็นอย่างไรถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ ซึ่งมี 3 ตัวเลือก

4. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ พอใจมากที่สุด พอใจมาก พอใจปานกลาง พอใจน้อย พอใจน้อยที่สุด

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 สืบหาความคิดเห็นของครูและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการโดย นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีไปถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ติดต่อประสานงานกับผู้ที่ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คนและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 379 คนเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมแล้วนำไปทดลองแบบสนามจริง (Pilot Study) กับนักเรียน จำนวน 40 คน

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design (สมบัติท้ายเรือคำ 2555 : 257) ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบวัดจิตสาธารณะก่อนทดลองแล้วทดลองการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 กิจกรรม โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองสิ้นสุดการทดลอง ให้นักเรียนตอบแบบวัดจิตสาธารณะชุดเดิมและให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ นำคะแนน

ก่อนการทดลองกับคะแนนหลังการทดลองและคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนมาวิเคราะห์  
โดยวิธีการทางสถิติ

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้  
แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน มาวิเคราะห์ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย  
และข้อคำถามปลายเปิดจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยการสรุปประเด็นสำคัญ
3. นำคะแนนจิตสาธารณะของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองวิเคราะห์ประสิทธิภาพ  
ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
ค่าประสิทธิภาพ

### สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริม  
สร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีลักษณะสำคัญ ดังนี้  
1) เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ยึดเนื้อหา 2) เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง  
3) มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกลุ่มและสังคมรอบข้าง  
4) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกถึงพฤติกรรมการเสียสละเพื่อส่วนรวม 5) กิจกรรม  
มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม 6) สามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่  
หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 7) นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล  
การเรียนรู้เพื่อนำไปใช้พัฒนานตนเอง

2. ผลพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิต  
สาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้  
1) องค์ประกอบด้านหลักการ 2) องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ  
4) องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (1) ขั้นการให้ความรู้  
และสร้างความตระหนัก (Knowledge and Awareness : KA) ครูทบทวนประสบการณ์  
เดิมเชื่อมโยงกับสถานการณ์หรือเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ใหม่ (2) ขั้นการสร้างเสริมความรู้  
(Enhancement : E) นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสร้างองค์ความรู้ใหม่ (3) ขั้นการสร้าง

ผลงาน (Construction : C) ใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มหรือกระบวนการทางปัญญาสร้างผลงาน (4) ขั้นการนำเสนอผลงานและการประยุกต์ใช้ (Presentation and Application : PA) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกันนำเสนอผลงานและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ (5) ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้และการสะท้อนกลับ (Assessment and Reflection : AR) ผู้เรียนประเมินผลงานและสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้น 5) องค์ประกอบด้านการวัดผลและประเมินผลตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.765 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 76.50

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

### อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาลักษณะสำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า มีลักษณะสำคัญดังนี้

- 1) เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ยึดเนื้อหา 2) เรียนรู้โดยการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริง
- 3) มุ่งสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากกลุ่มและสังคมรอบข้าง
- 4) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกถึงพฤติกรรมการเสียสละเพื่อส่วนรวม 5) กิจกรรมมีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันทางสังคม 6) สามารถเรียนรู้และแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน 7) นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้พัฒนานตนเอง จากลักษณะสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกของนักเรียนเป็นการจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงทำให้นักเรียนได้รับแรงจูงใจจากสิ่งเร้าที่แปลกใหม่นักเรียนจึงเกิดการเรียนรู้สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ และแสดงออกถึงพฤติกรรมจิตสำนึก ซึ่งสอดคล้องกับ Burnard (1996 : 4 – 5 อ้างถึงใน จิราพร วัฒนศิริสิน 2547 : 70) Gordon (1998 : 390 – 393) ได้สรุปไว้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการกระทำ ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์จริง ปัญหาจริงในบริบทจริงและแสวงหาข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลและชื่นชมในความสำเร็จส่วนทีศนา ขम्मณี (2552 : 224) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องอาศัยวิธีการและรูปแบบการสอนที่หลากหลายเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมทั้งในห้องเรียน

และนอกห้องเรียน เช่น การใช้กรณีตัวอย่าง การใช้กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง กิจกรรมลูกเสือ การผจญภัย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกันสามารถสรุปความรู้ได้ชัดเจนนำไปปฏิบัติจนเป็นลักษณะประจำตัว

2. ผลการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างมีระบบ เป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักการศึกษาที่สำคัญหลายท่าน จึงได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านหลักการ 2) องค์ประกอบด้านจุดมุ่งหมาย 3) องค์ประกอบด้านเนื้อหาสาระ 4) องค์ประกอบด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) องค์ประกอบด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวิเคราะห์สภาพการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนจากครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายแล้วนำข้อมูลมาใช้เป็นประเด็นร่วมในการสังเคราะห์องค์ประกอบเพื่อให้ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่สนองต่อการเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นยังมีการจัดทำการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อยืนยันความสมบูรณ์ของรูปแบบและได้รับการตรวจสอบคุณภาพโดยการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนนำรูปแบบไปทดสอบหาประสิทธิภาพโดยศึกษานำร่อง (Pilot study) ทั้งกลุ่มเดียว กลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ไปใช้ในสถานการณ์จริง จึงทำให้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ซึ่งการดำเนินการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน คือ Joyce and Weil (1996 : 6 – 8) ทิศนา แคมมณี (2552 : 221 – 222) สรุปไว้ว่า การสร้างหรือการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนให้เป็นระบบจะต้องคำนึงถึงทฤษฎี หลักการที่รองรับ

เช่น ทฤษฎีด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ของรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนให้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ก่อนนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการตรวจสอบคุณภาพในเชิงการใช้ในสถานการณ์จริง นำข้อค้นพบมาแก้ไขปรับปรุง หากพิจารณาตามนัยขององค์ประกอบสำคัญของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลักการหรือแนวคิด จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลของรูปแบบ ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้นจึงสามารถใช้เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีค่าเท่ากับ 0.765 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 76.50 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กิตติคม คาวีรัตน์ (2553 : 225) พบว่า พฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพและเจตคติ การเสริมสร้างสุขภาพของนักศึกษาหลังการใช้รูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์สูงกว่าก่อนเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดพิชยา พรมาลี (2549 : 241) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ หลังการใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยโครงข่ายเพื่อการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารบรรลุเป้าหมายด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านความคิดด้านทักษะและประสบการณ์มีการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ดี จิราพร วัฒนศรีสิน (2547 : 139) พบว่านักศึกษาพยาบาลหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลมีจริยธรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เนื่องจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนเป็นกิจกรรมมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในสถานการณ์จริงเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ไม่เน้นเนื้อหา มีการจัดสถานการณ์การเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยใช้กระบวนการกลุ่มมีการแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของกลุ่ม นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เป็นของตนเอง และสามารถประมวลองค์ความรู้มาใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ๆ มีการนำเสนอผลงานและการสะท้อนกลับทำให้นักเรียนได้รับรู้และภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดหาแหล่งเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญทำให้ผู้เรียนมั่นใจในการประยุกต์ใช้ความคิดรวบยอด

หรือหลักการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของ Johnson and Johnson (1994 : 31 -34) ทิศนา แหมมณี (2552 : 130) Gordon (1998 : 390 – 393) Kolb (1984 : 38) Rogers (1969 :74) สรุปไว้ว่า การเรียนรู้เชิงประสบการณ์คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ไปสู่ความรู้เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ชัดเจนหากอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลาย และเป็นอิสระบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง มีความรู้สึกผูกพัน มีความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้และ บุญทัน ภูบาล (2549 : 19 – 20) ที่กล่าวว่า แนวทางการเสริมสร้างจิตสาธารณะของคนในสังคมจะเกิดขึ้นได้จากการคลุกคลีอยู่กับความถูกต้อง การปลูกฝัง การอบรมปฏิบัติ การเห็นตัวอย่างที่ชวนให้ประทับใจ สิ่งเหล่านี้จะค่อย ๆ โน้มนำใจของบุคคลให้เกิดจิตสำนึกที่ถูกต้องและการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัว

4.ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่สร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหา กิจกรรม และการวัดผลประเมินผล ลักษณะของกิจกรรมเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตรที่ไม่ยึดเนื้อหาแต่มุ่งให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในสภาพจริง นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคนอื่น และกิจกรรมบางกิจกรรมได้ไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นักเรียนได้พบกับสถานการณ์ใหม่ตลอดเวลา ส่งผลให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Burnard (1996 : 45) อ้างถึงในจิราพร วัฒนศรีสิน 2547 : 71) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่เสริมความต้องการทางธรรมชาติหรือความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมชื่นชมในความสำเร็จของกลุ่มและของตนเอง นำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และทิศนา แหมมณี (2552 : 133) กล่าวว่า การกระตุ้นเร้าความสนใจของผู้เรียนมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ก่อนแล้วทบทวนไตร่ตรองพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นจนสามารถสร้างความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียนรู้อิงนำไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ ๆ ต่อไป

### ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีประสิทธิภาพผลสามารถทำให้นักเรียนมีความเจริญ

ก้าวหน้าทางการเรียนกล่าวคือ ทำให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะโรงเรียนควรกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนในการนำรูปแบบไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. โรงเรียนควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

### เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร แห่งประเทศไทยจำกัด, 2551.

กิตติคม คาวีรัตน์. **การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2553.**

จิราพร วัฒนศรีสิน. **การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.**

ชัยรัตน์ สุทธิรัตน์. **สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ: วิพรินทร์, 2552.**

ชาย โพธิ์สิตา. **รายงานการวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.**

ทิตนา แคมมณี. **ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.**

บุญทัน ภูบาล. **การใช้วีดิทัศน์และละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.**

ประเวศ วะสี. **การปฏิรูปการศึกษาแยกเรื่องทางปัญญาทางรอดจากความหายนะ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรีสฤษดิ์วงศ์, 2549.**

พิชยา พรมาลี. การพัฒนารูปแบบโครงข่ายด้วยการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

สมบัติ ห้ายเรือคำ. ระเบียบวิธีการวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาสารคาม. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554.

Gordon, R. "A curriculum for authentic learning." *The Education Digest*. 63, 7(March 1998):4-8.

Johnson, R.T. & Johnson, D.W. An overview of cooperative learning. In J.S. Thousand, R.A. Villa & A.I. Nevin (Eds.), *Creativity and collaborative learning*. pp. 31-34. Baltimore, Maryland: Paul H. Brookes Publishing Co, 1994.

Joyce, B. & Weil, M. *Models of teaching*. 5<sup>th</sup>ed. London: Allyn and Bucon, 1996.

Kolb, D.A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. New Jersey: Prentice-Hill Inc, 1984.

Rogers, C.R. *Freedom To Learn*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company, 1969.